

Commissie van Aanbestedingsexperts

Advies 471

1. Feiten

- 1.1. Beklaagde heeft op 6 april 2018 een Europese niet-openbare procedure aangekondigd voor een overheidsopdracht voor diensten voor busvervoer van leerlingen. De opdracht is verdeeld in twee percelen.
- 1.2. In de Aanbestedingsleidraad van 6 april 2018 is, onder meer, het volgende bepaald:

1 ALGEMENE INFORMATIE

(...)

1.2 Opdrachtomschrijving [Bussen]

(...)

1.2.1 Opdrachtomschrijving

(...)

Voor beide percelen geldt het volgende:

(...)

- De opdracht heeft specifiek betrekking op het vervoer van kinderen, die een kwetsbare groep vormen. De busmaatschappij dient kindvriendelijk te opereren en een veilige en verantwoorde uitvoering van de opdracht te waarborgen, inclusief het vervoer van kinderen van speciaal onderwijs met eventueel een (elektrische) rolstoel.

1.2.2 Kwaliteitsvereisten

In de inschrijvingsfase dient de vervoeder aan te tonen dat hij aan de kwaliteitsvereisten voldoet die in het Programma van Eisen worden gesteld.

De vervoeder dient aan te tonen dat hij de veiligheid van leerlingen waarborgt en hierbij ook rekening houdt met leerlingen uit het speciaal onderwijs (elektrische rolstoelen vervoeren, rolstoellift enz.). Het belang van de leerlingen staat altijd voorop, zo mag er gegeten worden en kan er altijd geplast worden in de bus. De vervoeder parkeert altijd in de [Garage] om te zorgen dat de leerlingen niet over de weg lopen en zo de veiligheid van de leerlingen te garanderen.

Er wordt verwacht dat de vervoeder zorgt voor een punctuele uitvoering van het vervoer. Indien er sprake is van onderaannemers, dan ligt het risico bij de hoofdvervoeder en niet bij de klant. De vervoeder toont aan dat hij de capaciteit van het vervoer aan kan en hierbij de kwaliteit van het vervoer kan garanderen.

Van de vervoeder wordt verwacht dat hij goed geëquipeerd is om toename en afname van de ritten te ondervangen. De frequentie van de ritten lopen uiteen en de capaciteit kan zeer verschillen. De vraag van de scholen kan binnen korte termijn worden verhoogd of verlaagd. De vervoeder dient aan te tonen hoe hij de toe-of afname van de ritten in zijn dienstverlening waarborgt en hij dient zijn flexibiliteit aan te tonen.

Onder een punctuele uitvoering vallen ook het inplannen van de bezoeken en de flexibiliteit hierin door een vaste planner bij de vervoerder, een vaste chauffeurs-poule met kennis van de routes en een goede aansluiting met de aanvangstijden van de programma('s) in [de locatie van Beklaagde].

Daarnaast verwacht [Beklaagde] bij een punctuele uitvoering, dat de vervoerder zich houdt aan de aangegeven dienstregeling (tijdig aankomen en vertrekken). Eveneens is het mogelijk voor scholen om meerdere ophaaladressen op te geven, op de redelijke route richting Amsterdam, om aan het vereiste minimaal aantal leerlingen te voldoen. Indien zich er een situatie voordoet waarin dit niet mogelijk is, bijvoorbeeld door onvoorziene omstandigheden, dan zorgt de vervoerder zo spoedig mogelijk, in overleg met de coördinatoren van de bussen, ervoor dat hinder zoveel mogelijk wordt beperkt/voorkomen en indien noodzakelijk naar oplossingen of afwikkelingen wordt gekeken achteraf. De vervoerder spant zich in om tot een oplossing te komen die het overlast voor de leerlingen en de begeleiders zoveel mogelijk beperkt. Hierbij zorgt de vervoerder ook voor een kindvriendelijke uitvoering.

Ook zijn er duidelijke processen gewaarborgd binnen de organisatie onder andere omtrent gevonden voorwerpen in de bus en klachten van scholen. Deze worden binnen afgesproken tijden opgevolgd en opgelost.

Een duurzame uitvoering van de opdracht dient in alle omstandigheden gewaarborgd te zijn.

(...)

2.5 In te zenden stukken

(...)

Alle formulieren en verklaringen dienen volledig te zijn ingevuld (...). (...)

Indien het verzoek tot deelneming niet volledig is (...), vindt uitsluiting van de aanbesteding plaats.

(...)

3 UITSLUITINGSGRONDEN EN MINIMUM EISEN

(...) Indien de gegadigde verzuimt aan het gestelde in dit hoofdstuk te voldoen vormt dat een directe uitsluitingsgrond.

3.1 Algemene minimum eisen aan het verzoek tot deelneming

(...)

Het verzoek tot deelneming dient volledig te zijn, d.w.z. alle gevraagde verklaringen, bewijsstukken en overige informatie dient te zijn bijgesloten en alle in deze documenten en de bijlagen vermelde vragen moeten zijn beantwoord. (...)

4 SELECTIECRITERIA

(...)

4.1 Ervaring, bekwaamheid en omgang met complexiteit

4.1.1 Bedrijfsprofiel (geldt ook voor deelnemers aan samenwerkingsverbanden)

Verzocht wordt om in de vorm van een Bedrijfsprofiel van maximaal 2 A4 een duidelijk en inzicht verschaffend beeld te geven van de organisatorische structuur van de onderneming van gegadigde. In geval van aanmelding van een samenwerkingsverband geldt dat van ieder van de deelnemers een Bedrijfsprofiel moet worden overgelegd.

De gegadigde dient in het Bedrijfsprofiel tenminste het volgende op te nemen:

- a) een beschrijving van de ondernemingsstructuur (inclusief gegevens over eventueel concern / holdingmaatschappij, zuster-, dochter- en werkmaatschappijen, joint ventures en andere samenwerkingsverbanden waarbij de gegadigde is aangesloten) en de organisatiegeschiedenis van de onderneming van gegadigde;
- b) een beschrijving van de belangrijkste ondernemingsactiviteiten. Tevens wordt de gegadigde verzocht cijfermatig toe te lichten welk deel van de activiteiten van de onderneming van gegadigde betrekking hebben op het vervoer van kinderen/leerlingen, en het percentage van deze kinderen/leerlingen dat speciaal onderwijs volgt;
- c) organigram van de onderneming, het huidig personeelsbestand in aantallen fte, het percentage leidinggevenden, het aantal ingehuurde arbeidskrachten en het percentage gediplomeerde medewerkers die beschikken over voor de uitvoering van deze opdracht relevante diploma's en certificaten, met vermelding van de diploma's en certificaten die het betreft.
- d) een opgave van de ziekteverzuim en het verloop van personeel.

Het bedrijfsprofiel wordt als volgt beoordeeld waarbij de volledigheid van de informatie per opgave doorslaggevend is:

Geen / onvolledige opgave	0 punten
Opgave a) gedaan	2 punten
Opgave b) gedaan	3 punten
Opgave c) gedaan	3 punten
Opgave d) gedaan	2 punten

In deze scores wordt niet gedifferentieerd; zij worden volledig behaald of niet. Voor onderdeel 4.1.1 kunnen aldus maximaal 10 punten worden gescoord.

4.1.2 Visiedocument

De gegadigde sluit een document bij van maximaal 4 A4 waarin kernachtig het volgende wordt beschreven:

- a) het beleid van de onderneming op het gebied van duurzaamheid, de doelstellingen en het ambitieniveau; welke maatregelen de gegadigde treft en welke processen de gegadigde heeft geïmplementeerd om zijn duurzaamheidsbeleid te verankeren in zijn bedrijfsvoering.
- b) op welke wijze het duurzaamheidsbeleid in de praktijk wordt uitgevoerd. De volgende onderwerpen worden benoemd en onderbouwd met concrete getallen en voorbeelden:
 - a. Ontwikkelingen op het gebied van groene energie en op het gebied van het "groene" wagenpark.
 - b. "Het Nieuwe Rijden".
 - c. Het rijden van bussen met een minimale emissiestandaard van EURO 6.
 - d. Personeel: arbeidsomstandigheden, milieu, social return en dergelijke.
 - e. Extern: het bij het beleid betrekken van leveranciers en onderaannemers, het voldoen aan (gemeentelijke) milieueisen.
- c) Welke maatregelen gegadigde treft op het gebied van veilig personenvervoer, zowel met betrekking tot leerlingen basis- en voortgezet onderwijs, als leer-

lingen speciaal onderwijs (rekening houdend met eventueel vervoer van rolstoelen). Onderbouw met concrete voorbeelden.

- d) welke maatregelen de gegadigde treft om te waarborgen dat de resultaten van zijn werkzaamheden overeenkomen met het door de opdrachtgever gewenste kwaliteitsniveau (zie § 1.2). Benoem hierbij ook welke medewerkers de gegadigde inzet bij de uitvoering van de opdracht (in aansluiting op 4.1.1 Bedrijfsprofiel opgave c) en hoe de gegadigde deze medewerkers aanstuurt met het oog op het realiseren van het gewenste kwaliteitsniveau. Onderbouw met concrete voorbeelden.
- e) op welke wijze de gegadigde kritisch in het belang van de opdrachtgever (zie § 1.2.2) meedenkt tijdens het project en daarbij (op eigen initiatief) kwalitatief gelijkwaardige, besparende oplossingen aanreikt en implementeert. Onderbouw met concrete voorbeelden.

De selectiecommissie analyseert het visiedocument en beoordeelt het op basis van de onderstaande criteria, lettend op de mate waarin het visiedocument vertrouwen geeft dat de gegadigde in staat is om de voorgenomen opdracht naar tevredenheid van de opdrachtgever uit te voeren. De beoordeling wordt gebaseerd op de volgende criteria:

1. (visie, aspect a) Heeft de gegadigde een duidelijke visie op duurzaamheidsthema's en geeft de omschrijving van het duurzaamheidsbeleid en de doelstellingen naar het oordeel van de selectiecommissie er vertrouwen in dat de gegadigde op de juiste wijze zijn processen heeft ingericht om een duurzame bedrijfsvoering te waarborgen.
2. (visie, aspect b) Wordt naar het oordeel van de selectiecommissie overtuigend beschreven op welke wijze gegadigde de door hem beschreven doelstellingen in de praktijk realiseert en zal blijven realiseren.
3. (visie, aspect c) Geven de uitwerking en de voorbeelden naar het oordeel van de selectiecommissie vertrouwen dat de veiligheid van de leerlingen wordt gewaarborgd.
4. (visie, aspect d) Geven de uitwerking en de voorbeelden naar het oordeel van de selectiecommissie vertrouwen dat de door gegadigde genoemde kwaliteitswaarborgen, het in te zetten personeel en de wijze waarop dat personeel wordt aangestuurd bijdragen aan een kwalitatief goed eindresultaat in het belang van de opdrachtgever?
5. (visie, aspect e) Geven de uitwerking en de voorbeelden naar het oordeel van de selectiecommissie er vertrouwen in dat de gegadigde in staat is om constructief in het belang van de opdrachtgever mee te denken om goede, kostenbesparende oplossingen aan te reiken en uit te werken?

De aspecten a) tot en met e) worden door de selectiecommissie per criterium beoordeeld. Hierbij worden op de volgende wijze punten toegekend:

<i>Beoordeling</i>	<i>Score</i>
Niet / Onvolledig	0 punten
Matig	2,5 punten
Voldoende	5 punten
Goed	7,5 punten
Zeer goed	10 punten

Alle vijf aspecten tellen even zwaar mee (1x).

[Beklaagde] vereist dat gegadigden op elk van de aspecten a) tot en met e) een score behalen van minstens 2,5. Verzoeken tot deelneming van gegadigden die op één of meer aspecten een score 0 behalen, worden uitgesloten van verdere deelname aan deze aanbesteding.

[Beklaagde] vereist tevens dat gegadigden op de aspecten a) tot en met e) een gemiddelde score behalen van 5 punten per aspect (dat wil zeggen: gemiddeld voldoende). Dit betekent dat de door gegadigden behaalde score voor de vijf aspecten bij elkaar opgeteld minimaal 25 punten moet bedragen. Verzoeken tot deelneming van gegadigden die deze minimumscore niet halen, worden uitgesloten van verdere deelname aan deze aanbesteding.

Aan verzoeken tot deelneming die niet worden uitgesloten vanwege het behalen van een of meer scores 0 of vanwege het niet behalen van de minimumscore, wordt een eindscore voor onderdeel 4.1.2 toegekend. Deze eindscore wordt bepaald door het rekenkundige gemiddelde van de 5 onderdelen, afgerond 2 cijfers na de komma. De eindscore voor onderdeel 4.1.2 bedraagt derhalve een cijfer tussen 0 en 10.

De wegingsfactor van onderdeel 4.1.2 voor de eindbeoordeling van de verzoeken tot deelneming is 3. Voor de eindbeoordeling wordt de score op dit onderdeel vermenigvuldigd met 3, zodat het voor de eindbeoordeling maximum te behalen aantal punten voor dit onderdeel 30 bedraagt.

In geval van aanmelding van een samenwerkingsverband (combinatie) geldt dat gezamenlijk één visiedocument moet worden ingediend, dat voldoet aan het bovenstaande. De maximale lengte bedraagt ook in dit geval 4 A4.

4.1.3 Referentiegegevens (ook: samenwerkingsverbanden)

De gegadigde dient een beschrijving van minimaal 1 en maximaal 4 met de onderhavige opdracht qua aard en omvang vergelijkbare projecten (conform artikel 2.93 lid 1 sub a, sub b en lid 3 Aanbestedingswet) over te leggen die zijn organisatie (in geval van een verzoek tot deelneming van een samenwerkingsverband: ten minste één van de deelnemende ondernemingen) gedurende de afgelopen vijf jaar heeft uitgevoerd.

De gegadigde dient voor het opgeven van referentieprojecten gebruik te maken van het modelblad referenties, welk toegevoegd is als bijlage B.6. Per referentieproject dient één formulier ingevuld te worden, waarbij exact de opgegeven volgorde moet worden aangehouden.

De volgende informatie dient te worden vermeld, waarbij volledige beantwoording essentieel is:

- Naam opdrachtgever;
- Naam van de contactpersoon van de opdrachtgever bij wie de referentie kan worden geverifieerd, met contactgegevens;
- Naam, locatiegegevens en functie van het project;
- Omvang van het project;
- Op welk(e) ervaringsaspect(en) het referentieproject betrekking heeft.

Het bovenstaande dient te worden ingevuld op het modelblad. Naast het invullen van het modelblad wordt elk referentieproject kort op maximaal 2 A4 (inclusief afbeeldingen) beschreven en toegelicht. In deze toelichting dient concreet te worden omschreven en geïllustreerd hoe het referentieproject de ervaring van gegadigde met één of meer van de hieronder genoemde ervaringsaspecten aan toont.

4.1.3.a Ervaringsaspecten

De door gegadigden in te dienen referentieprojecten dienen tezamen aan te tonen dat gegadigde ervaring heeft met de volgende vier ervaringsaspecten:

- a) het vervoer van leerlingen van basis- of voortgezet onderwijs en het treffen van maatregelen om de veiligheid van de leerlingen te waarborgen;
- b) het vervoer van passagiers die speciale zorg behoeven vanwege een lichamelijke of geestelijke handicap, alsmede het vervoer van (elektrische) rolstoelen en soortgelijke hulpmiddelen.
- c) het uitvoeren (al dan niet met inzet van onderaannemers) van een opdracht die minimaal 300 busritten per jaar omvat, uitgevoerd met een frequentie van minimaal 3 ritten per week (uitgezonderd vakanties), met touringcarbussen die minimaal 30 personen vervoeren.
- d) het uitvoeren van busritten met meerdere opstapplaatsen op weg naar de eindbestemming (waarbij de bus passagiers ophaalt op meerdere locaties en hen later weer naar deze locaties terug brengt), en/of busritten naar meerdere bestemmingen (waarbij de groep passagiers met één en dezelfde bus een bezoek brengt aan meerdere locaties op één dag).

Gegadigde mag deze ervaringsaspecten aantonen door maximaal vier referenties in te dienen. Een referentie kan ervaring op één of meerdere van de bovengenoemde aspecten aantonen.

4.1.3.b Minimum eisen aan de referenties

De referenties voldoen ieder voor zich aan de volgende minimumeisen:

- De uitvoering moet geheel of gedeeltelijk hebben plaatsgevonden in de afgelopen 5 jaren te rekenen vanaf de datum van inschrijving;
- Aard: de referentie betreft het vervoer van groepen personen per touringcar;
- Omvang: de referentie betreft een opdracht voor vervoer per touringcar van groepen van minimaal 30 personen, waarbij ten minste 100 ritten per jaar worden gemaakt.

Onvolledige referenties en referenties die niet aan de minimumeisen voldoen, worden als ongeldig terzijde gelegd. NB: let op het maximaal aantal pagina's. Zie § 2.5.3 [die paragraaf bestaat niet, wellicht is paragraaf 2.5 bedoeld, Commissie] van deze Selectieleidraad.

Indien geen referentie(s) word(t)(en) ingediend of indien gegadigde via de ingediende referentie(s) niet aantoont over elk van de vier ervaringsaspecten genoemd in § 4.1.3.a te beschikken, is het verzoek tot deelneming ongeldig en wordt het verzoek tot deelneming terzijde gelegd.

Het is niet toegestaan om verschillende opdrachten, verschillende projecten of verschillende leveringen samen te voegen tot één referentieproject.

4.1.4 één uitgewerkt referentieproject

Van de onder 4.1.3. opgegeven referentieprojecten dient gegadigde één referentieproject te selecteren dat gegadigde in het kader van de onderhavige opdracht het meest relevant acht voor een nadere kwalitatieve omschrijving (op maximaal 4 A4). De uitgewerkte referentie is tevens de 1ste referentie en wordt op inschrijfformulier B.6.1. opgegeven.

De gegadigde dient het referentieproject nader uit te werken met de volgende gegevens:

- a) een omschrijving van het referentieproject, de door gegadigde daarvoor uitgevoerde werkzaamheden, aanpak en werkwijze en een kwalitatieve motivatie waarom dit referentieproject wat betreft uitvoeringscomplexiteit en om-

vang goed aansluit bij en relevant is voor de onderhavige opdracht, als omschreven in paragraaf 1.2 van deze Selectieleidraad.

- b) Een omschrijving van de wijze waarop rekening gehouden wordt met het feit dat het gaat om het vervoer van kinderen/leerlingen en van de maatregelen die zijn getroffen om hun veiligheid te waarborgen, alsmede van de maatregelen die zijn genomen om een kindvriendelijke uitvoering van de opdracht te waarborgen.
- c) Een omschrijving van de maatregelen die gegadigde heeft getroffen om de opdracht op een duurzame en milieuvriendelijke wijze uit te voeren.
- d) Een opgave van het percentage ritten binnen de opdracht dat is uitgevoerd door een onderaannemer (indien alle ritten zelf zijn uitgevoerd, is dit percentage 0). Indien gebruik is gemaakt van een of meer onderaannemers: de maatregelen die zijn genomen om te waarborgen dat de inzet van onderaannemers de planning, communicatie en uitvoering van de ritten conform de door de opdrachtgever gewenste kwaliteit niet negatief beïnvloedt.
- e) De organisatie van planning en uitvoering van de opdracht; in dit kader wordt verzocht tevens aan te geven op welke wijze flexibiliteit in de toe- of afname van het aantal ritten per dag of per week is ingebouwd;
- f) De tevredenheid van de opdrachtgever.

Het uitgewerkte referentieproject dient vergezeld te gaan van een door de opdrachtgever, op diens briefpapier, ondertekende tevredenheidsverklaring waaruit blijkt:

- in hoeverre de opdrachtgever tevreden is met de uitvoering van de opdracht;
- de looptijd van de overeenkomst met vermelding van de begin- en de einddatum;
- de aard en omvang van het project.

Deze tevredenheidsverklaring telt niet mee voor de maximale omvang van 4 A4.

De selectiecommissie beoordeelt het uitgewerkte referentieproject op de volgende aspecten:

- 1) de mate waarin het referentieproject wat betreft uitvoeringscomplexiteit en omvang aansluit op de onderhavige opdracht alsmede de wijze waarop de gegadigde zich heeft ingespannen om de risico's te beperken en de maatregelen die hij heeft getroffen om de risico's te beheersen en te borgen.
- 2) De mate waarin gegadigde zich heeft ingespannen om de maatregelen die hij heeft getroffen op het gebied van duurzaamheid te waarborgen.
- 3) De mate waarin gegadigde zich heeft ingespannen om de maatregelen die hij heeft getroffen op het gebied van veiligheid / kindvriendelijke dienstverlening te waarborgen.
- 4) De mate waarin gegadigde de risico's die zijn verbonden aan de inzet van onderaannemers minimaliseert (ofwel door geen onderaannemers in te zetten, ofwel door het treffen van maatregelen teneinde de planning, communicatie en kwalitatief hoogwaardige uitvoering van de opdracht te waarborgen).
- 5) De mate waarin gegadigde planning en flexibiliteit weet te garanderen.
- 6) aanwezigheid tevredenheidsverklaring en, blijkend uit de tevredenheidsverklaring, de mate van tevredenheid van de opdrachtgever met de uitvoering van de opdracht.

7)

Voor elk van deze vijfaspecten wordt een score toegekend op basis van onderstaande tabel:

<i>Beoordeling</i>	<i>Score</i>
Geen / Onvolledig	0 punten
Matig	2,5 punten
Voldoende	5 punten
Goed	7,5 punten
Zeer goed	10 punten

Voor elk beoordelingsaspect wordt een score toegekend op basis van bovenstaande tabel.

Alle 6 aspecten tellen even zwaar mee (1x).

[Beklaagde] vereist dat gegadigden op elk van de aspecten a) tot en met f) een score behalen van ten minste 2,5. Verzoeken tot deelneming van gegadigden die op één of meer aspecten een score 0 behalen, worden uitgesloten van verdere deelname aan deze aanbesteding.

[Beklaagde] vereist tevens dat gegadigden op de aspecten a) tot en met f) een gemiddelde score behalen van 5 punten per aspect (dat wil zeggen: gemiddeld voldoende). Dit betekent dat de door gegadigden behaalde score voor de vijf aspecten bij elkaar opgeteld minimaal 30 punten moet bedragen. Verzoeken tot deelneming van gegadigden die deze minimumscore niet halen, worden uitgesloten van verdere deelname aan deze aanbesteding.

De uiteindelijke score voor onderdeel 4.1.4 wordt bepaald door het rekenkundige gemiddelde van de 6 onderdelen, afgerond op 2 cijfers na de komma. Deze score bedraagt derhalve een cijfer tussen 0 en 10.

De wegingsfactor van onderdeel 4.1.4 voor de eindbeoordeling van de verzoeken tot deelneming is 3. Voor de eindbeoordeling wordt de score op dit onderdeel vermenigvuldigd met 3, zodat het voor de eindbeoordeling maximum te behalen aantal punten voor dit onderdeel 30 bedraagt.

[Beklaagde] behoudt zich het recht voor tot het inwinnen van informatie bij de opgegeven referenten teneinde de in de referenties vermelde gegevens te controleren, zonder tussenkomst van de gegadigde. Hiermee gaat gegadigde akkoord middels het formulier referentiegegevens (zie bijlage B.6). Het is daarom aan te bevelen reeds in dit stadium aan de op te geven referenten door te geven dat mogelijk contact met hen wordt opgenomen.

4.1.5 Totaalscore selectiecriteria

Ingevolge het bepaalde in paragrafen 4.1.1 tot en met 4.1.4 bedraagt het maximum van de te behalen eindscore voor de selectiecriteria 70 punten:

- 10 punten voor onderdeel 4.1.1;
- 30 punten voor onderdeel 4.1.2;
- 30 punten voor onderdeel 4.1.4.'

1.3. In de Nota van Inlichtingen van 20 april 2018 zijn, onder meer, de volgende vragen en antwoorden opgenomen:

1.3.1. Vraag 25: 'Kunt u bevestigen dat kinderen met hulpmiddelen van te voren worden opgegeven door de organisatie? Kunt u aangegeven hoe vaak dit is voorgekomen in 2017? Inzet rolstoelbus is dat standaard, op verzoek of moet deze altijd beschikbaar zijn. Graag uw toelichting. Beschikbaarheid.'

Antwoord: '*Indien er leerlingen meereizen die hulpmiddelen nodig hebben zal dit van te voren worden aangegeven en aangevraagd. Inzet van een rolstoelbus zal uitsluitend op verzoek geschieden.*'

1.3.2. Vraag 26: 'Een touringcar met rolstoelfaciliteiten is duurder dan een normale touringcar. Gaat u akkoord bij de tarieven dat hiervoor een opslag voor wordt opgenomen. Zo nee waarom niet?'

Antwoord: '*Niet akkoord.*'

De verwachting is dat de te vervoeren groepen regelmatig één of meerdere kinderen zullen omvatten die speciale zorg behoeven waaronder kinderen die gebruik moeten maken van een opklapbare rolstoel. (zie ook antwoord op vraag 25).

Het verzoek van aparte rolstoelbus komt tot nu toe zelden voor en is geen onderdeel van de aanvraag.'

- 1.3.3. Vraag 42: 'Als één van de kerncompetenties wordt genoemd "b) het vervoer van passagiers die speciale zorg behoeven vanwege een lichamelijke of geestelijke handicap, alsmede het vervoer van (elektrische) rolstoelen en soortgelijke hulpmiddelen."

Dit moet blijken 4.1.3.b worden aangetoond met een referentie betreffende minimaal het vervoer van groepen van minimaal 30 personen waarbij ten minste 100 ritten per jaar worden gemaakt. Als gegadigde via de ingediende referentie(s) aantoont over die kerncompetentie te beschikken, is de aanmelding ongelukkig.

VRAAG: 1a) vrijwel geen enkel touringcaronderneming heeft ervaring met een opdracht inzake vervoer van groepen van minimaal 30 personen met ten minste 100 ritten per jaar waartoe de opdrachtomschrijving specifiek betreft de doelgroep passagiers die speciale zorg behoeven vanwege een lichamelijke of geestelijke handicap, alsmede het vervoer van (elektrische) rolstoelen en soortgelijke hulpmiddelen. Daartoe is de betreffende doelgroep te beperkt en de logistiek (denk aan aankomst 15 min voor programma en vertrek 15 min na programma) ondoelmatig en daarom ongebruikelijk. Dergelijke opdrachten worden nu juist daarom uitgevoerd met rolstoel taxibussen.

VRAAG 2b) Niet valt te begrijpen waarom het vervoer van passagiers die speciale zorg behoeven vanwege een lichamelijke of geestelijke handicap, alsmede het vervoer van (elektrische) rolstoelen en soortgelijke hulpmiddelen een kerncompetentie betreft, gezien het redelijkerwijs te verwachten volume van de doelgroep ten opzichte van het overgrote volume aan passagiers zonder behoefte speciale zorg. De kerncompetentie in kwestie komt ook niet terug in de sub 4.1.4. gevraagde uitwerking en dienaangaande de zes sub-selectiecriteria waarop wordt beoordeeld. Wij verzoeken u daarom dit beoordelingscriterium te laten vervallen.'

Antwoord: 'Niet akkoord.

Vraag 1a): *Kerncompetentie b) vraagt naar de ervaring met het vervoeren van passagiers die speciale zorg behoeven. De betreffende passagiers kunnen deel uitmaken van een grotere groep, waarvan niet iedereen zorg behoeft. Voor wat betreft de minimumeisen aan referenties is dus niet voorgeschreven dat alle passagiers speciale zorg behoeven. [Beklaagde] vraagt naar deze specifieke ervaring omdat steeds meer kinderen met een speciale zorgvraag terug naar het reguliere onderwijs moeten. Deze kinderen blijven niet achter op school maar gaan met hun klasgenoten mee naar [Beklaagde].*

Vraag 2b): *De reden waarom dit als kerncompetentie is benoemd, is hierboven onder vraag 1a) toegelicht. De verwachting is dat de te vervoeren groepen regelmatig één of meerdere kinderen zullen omvatten die speciale zorg behoeven.'*

- 1.3.4. Vraag 43: **VRAAG 2:**

Verzocht wordt om in de vorm van een Bedrijfsprofiel van maximaal 2 A4 een duidelijk en inzicht verschaffend beeld te geven van de organisatorische structuur van de onderneming van gegadigde. In geval van aanmelding van een samenwerkingsverband geldt dat van ieder van de deelnemers een Bedrijfsprofiel moet worden overgelegd

Wat is het doel van hiervan? In hoeverre staan de aspecten a) t/m d) in verband met de kerncompetenties en het voorwerp van de opdracht? Overall in de gunningsleidraad staat op het niet doen van gevraagde opgaves ongeldigheid van de

aanmelding. Waarom hier niet? Immers, een gegadigde kan hier volledige opgave doen, en maximaal scoren, terwijl de inhoud van de opgave (in het kader van het bedrijfsprofiel) niet tegemoet hoeft te komen aan de behoeften van aanbestedder. Er wordt immers niet op de inhoud beoordeeld maar slechts op het wel of niet doen van een opgave. Wij vermoeden daarom dat de inhoud van het bedrijfsprofiel wel kan worden meegenomen in de beoordeling, althans, dat het een de beoordeling op niet transparante wijze zal beïnvloeden. Anders heeft opgave geen enkel doel. Daarnaast zijn wij van oordeel dat opgave in het kader van een dergelijk (ook niet-inhoudelijk) beoordelingsaspect disproportioneel is gezien de doelstellingen van de wetgever inzake lastenverlichting voor marktpartijen bij het meedingen naar overheidsopdrachten. Wij verzoeken u daarom dit beoordelingscriterium te laten vervallen.'

Antwoord: 'Niet akkoord.

De informatie die wordt gevraagd in § 4.1.1 van de Selectieleidraad betreft standaard managementgegevens, waarvan mag worden aangenomen dat deze in iedere organisatie beschikbaar zijn. Voor deze gegevens geldt in het kader van deze aanbesteding geen "goed" of "fout". Daarom wordt het bedrijfsprofiel niet op de inhoud beoordeeld. Bij bedrijven die deze informatie niet kunnen of willen geven is er doorgaans sprake van risico's, hetgeen het geven van een lagere score rechtvaardigt.

Uw suggestie dat informatie uit het bedrijfsprofiel wordt gebruikt bij de beoordeling van andere aspecten van het verzoek tot deelneming wordt van de hand gewezen. Het visie-document en de referenties worden enkel beoordeeld op basis van de in § 4.1.2 tot en met § 4.1.4 van de Selectieleidraad expliciet genoemde criteria.'

- 1.3.5. Vraag 44: 'Wij zijn van oordeel dat bij het visiedocument verwarring ontstaat tussen enerzijds selectiecriteria en anderzijds gunningscriteria. Dit is strijdig met het transparantiebeginsel. Immers wordt de gehele onderneming van gegadigde hier beoordeeld op aspecten betreffende onder meer (maar ook deels niet betreffende enige kerncompetentie) de overheidsopdracht. Het visiedocument is daarom ook disproportioneel, mede gezien de doelstellingen van de wetgever inzake lastenverlichting voor marktpartijen bij het meedingen naar overheidsopdrachten. En in het bijzonder omdat reeds zeer uitvoerig referentieopdrachten worden gevraagd en zelfs zeer uitvoerig worden beoordeeld. Het formuleren van kerncompetenties en dienaangaande uitvragen van proportionele referenties dient te kunnen volstaan. Wij verzoeken u daarom dit beoordelingscriterium te laten vervallen.'

Antwoord: 'Niet akkoord.

Allereerst is in deze selectiefase van de aanbesteding helemaal geen sprake van gunning en dus ook niet van gunningscriteria. Deze worden pas in de offertefase van de aanbesteding relevant.

Naar het oordeel van [Beklaagde] zijn de onderwerpen die in het visiedocument dienen te worden besproken bij uitstek onderwerpen waar een onderneming zich als geheel aan committeert. Het is in het licht van de onderhavige opdracht ook proportioneel om de visie van gegadigden op deze onderwerpen te vragen en deze bij de selectie te laten meewegen op de wijze als voorzien in § 4.1.2 van de Selectiedraad.

Ter toelichting geldt het volgende:

- [Beklaagde] is het eerste [...]ter wereld dat een BREEAM "excellent" certificering heeft behaald (zie link hieronder). Met deze certificering committeert [Beklaagde] zich zijn leveranciers eisen op het gebied van duurzaamheid te stellen die in verhouding staan tot het predicaat "excellent". De directie van [Beklaagde] heeft de ambitie uitgesproken te streven naar het predicaat "outstanding". In verband

*hiermee acht [Beklaagde] proportioneel om de doelstellingen en het beleid van de gegadigde op het gebied van duurzaamheid te beoordelen.
[verwijzing naar persbericht op website Beklaagde]*

- Voor deze bijzondere opdrachten waar o.a. kwetsbare groepen (kinderen, deels met een specifieke zorgvraag) worden vervoerd, acht [Beklaagde] het proportioneel om, naast ervaringsaspecten, te vragen hoe de uitvoering van soortgelijke opdrachten in de organisatie wordt verankerd.

Het visiedocument is niet vrijblijvend en zal een onderdeel van de te sluiten overeenkomst vormen.'

1.4. Op 1 mei 2018 heeft klager de volgende brief aan beklagde verzonden:

'Inzake de selectieleidraad [bussen] hebben wij vragen gesteld waaromtrent bij Nota van inlichtingen geen bevredigende reactie is gekomen. Dienaangaande dienen wij hierbij een klacht in. Reden is dat de Commissie van Aanbestedings-experts geen klachten in behandeling neemt als die niet eerst als zodanig aan de aanbesteder zijn voor gelegd. De klacht bestaat uit drie onderdelen:

1. **4.1.3. a selectieleidraad / antwoord 42 nota van inlichtingen**

Vrijwel geen enkele touringcaronderneming heeft ervaring met een opdracht inzake vervoer van groepen van minimaal 30 personen met ten minste 100 ritten per jaar waartoe de opdrachtoomschrijving specifiek betreft de doelgroep passagiers die speciale zorg behoeven vanwege een lichamelijke of geestelijke handicap, alsmede het vervoer van (elektrische) rolstoelen en soortgelijke hulpmiddelen. Iedere touringcaronderneming is echter in staat tot het vervoeren van soortgelijke passagiers in de redelijkerwijs te verwachten frequentie / volume, en het opbergen en vervoeren van allerlei soorten bagage, waaronder bijv. fietsen, rollators, scootmobielen, rolstoelen etc., te meer omdat de betreffende passagiers binnen [de opdracht] reizen met schoolbegeleiders. Daarvoor is geen speciale ervaring vereist binnen een overeenkomst die dit specifiek noemt.

Niet valt te begrijpen waarom *het vervoer van passagiers die speciale zorg behoeven vanwege een lichamelijke of geestelijke handicap, alsmede het vervoer van (elektrische) rolstoelen en soortgelijke hulpmiddelen* een kerncompetentie betreft, gezien het redelijkerwijs te verwachten volume / frequentie daarvan in verhouding tot het overgrote volume aan passagiers uit het reguliere onderwijs zonder behoefte aan speciale zorg. Het verzoek van een aparte rolstoelbus komt kennelijk ook zelden voor en is geen onderdeel van de aanvraag. Aanbesteder is ook niet in staat aan te geven hoe vaak het in 2017 is voorgekomen dat kinderen met hulpmiddelen mee-reizen. Dat af en toe enkele kinderen als onderdeel van het reguliere onderwijs met een inklapbare rolstoel meereizen (en zelfstandig kunnen zitten in "standaard" touringcarzetels) maakt het nog niet tot een kerncompetentie.

De eis mag daarom geen kerncompetentie zijn, omdat het geen essentieel punt van de opdracht is. Daarom is de ervaringseis als kerncompetentie strijdig met Voorschrift 3.5F Gids Proportionaliteit.

2. **4.1.1. selectieleidraad / antwoord 43 nota van inlichtingen**

De betreffende eis alsmede de beoordelingscriteria a) t/m d) hebben geen betrekking op de kerncompetenties of het voorwerp van de opdracht, en kunnen niet dienen als selectie criterium ter beoordeling van de geschiktheid van een gegadigde. Een gegadigde kan hier volledige opgave doen, en

maximaal scoren, terwijl de inhoud van de opgave (in het kader van het bedrijfsprofiel) geen enkele relatie heeft met mindere of betere geschiktheid van de gegadigde. Er wordt immers niet op de inhoud beoordeeld maar slechts op het wel of niet doen van een opgave. Onduidelijk is overigens dat niet op inhoud zou worden beoordeeld, terwijl wel wordt gevaagd inzicht te geven in de onderneming en de activiteiten. Onduidelijk hoe aanbesteders dit inzicht gebruikt. Onduidelijk is waarom er bij bedrijven die deze informatie niet kunnen of willen geven doorgaans sprake zou zijn van risico's. Onduidelijk is waarom bedrijven deze informatie niet kunnen of willen geven en welke risico's dan aan de orde zouden zijn. Onduidelijk is wat voor soort risico's om welke reden een lagere score zouden rechtvaardigen. De weigering om proportionele, bruikbare en rechtmatig gevraagde informatie inzake risico's (zoals bijv. referentieopdrachten of een Gedragsverklaring Aanbesteden) te geven zou veeleer tot uitsluiting moeten leiden.

Daarom is er geen sprake van een transparant en objectief selectie criterium. Daarnaast zijn wij van oordeel dat opgave in het kader van een dergelijk (ook niet-inhoudelijk) beoordelingsaspect disproportioneel is gezien de doelstellingen van de wetgever inzake lastenverlichting voor marktpartijen.

3. **4.1.2. selectieleidraad / antwoord 44 nota van inlichtingen**

Met het visiedocument wordt de gehele onderneming van gegadigde als meer of minder geschikt beoordeeld met betrekking tot beoordelingscriteria (inzake bijv. duurzaamheid) die geen enkel verband houden met de gevraagde kerncompetenties of zelfs maar met de opdracht.

Bij het visiedocument worden gunningscriteria als selectiecriteria gebruikt. Zie nota van inlichtingen: *Het visiedocument is niet vrijblijvend en zal een onderdeel van de te sluiten overeenkomst vormen. [___] Naar het oordeel van [Beklaagde] zijn de onderwerpen die in het visiedocument dienen te worden besproken bij uitstek onderwerpen waar een onderneming zich als geheel aan committeert. De gehele onderneming van gegadigde (en dus niet specifieke kerncompetenties op basis van referentieopdrachten) wordt beoordeeld op aspecten inzake de opdracht. Daarbij verwijst de selectieleidraad zelfs uitdrukkelijk naar § 1.2. en § 1.2.2 (betreffende opdrachtomschrijving): welke maatregelen de gegadigde treft om te waarborgen dat de resultaten van zijn werkzaamheden overeenkomen met het door de opdrachtgever gewenste kwaliteitsniveau (zie § 1.2). Benoem hierbij ook welke medewerkers de gegadigde inzet bij de uitvoering van de opdracht (in aansluiting op 4.1.1 Bedrijfsprofiel opgave c) en hoe de gegadigde deze medewerkers aanstuurt met het oog op het realiseren van het gewenste kwaliteitsniveau. [___] op welke wijze de gegadigde kritisch in het belang van de opdrachtgever (zie § 1.2.2) meedenkt tijdens het project en daarbij (op eigen initiatief) kwalitatief gelijkwaardige, besparende oplossingen aanreikt en implementeert.*

Als de score onvoldoende is volgt zelfs uitsluiting, zelfs al zou een gegadigde met referentie hebben aangetoond te beschikken over de vereiste kerncompetenties. Aantonen te beschikken over de gevraagde kerncompetenties is dus onvoldoende.

Het beoordelen van de gehele onderneming op duurzaamheidsaspecten waarbij er geen enkele aanwijzing is dat dit verband houdt met de opdracht is onrechtmatig. Het gebruiken van gunningscriteria als selectiecriteria is in strijd met het transparantiebeginsel. Het visiedocument is ook disproportioneel, mede gezien de doelstellingen van de wetgever inzake lastenverlichting voor marktpartijen. Gegadigden uitsluiten zelfs als die

kunnen aantonen over de gevraagde kerncompetenties te beschikken is disproportioneel.'

1.5. Beklaagde heeft op 3 mei 2018 de volgende brief aan klager verzonden:

'Naar aanleiding van uw brief d.d. 1 mei 2018 waarin u een klacht bij ons neerlegt met betrekking tot de aanbesteding [Bussen] RM/P&E-2018/EU/02 bericht ik u als volgt. Uit uw brief maak ik op dat u niet tevreden bent met de door [Beklaagde] in de Nota van Inlichtingen gegeven antwoorden op de (van uw onderneming afkomstige) vragen 42, 43 en 44. Ik stel voorop dat de aanbesteding geen ruimte biedt tot het stellen van vervolgvragen naar aanleiding van de Nota van Inlichtingen. Zie ook het antwoord op vraag 5. Ik beperk deze reactie derhalve tot de door u opgeworpen klachten.

T.a.v. onderdeel a: [Beklaagde] is het oneens met uw gevolgtrekking dat het vervoeren van passagiers die speciale zorg behoeven geen essentieel onderdeel van de opdracht vormt. Zoals in de Selectieleidraad en de Nota van Inlichtingen wordt toegelicht, beschouwt [Beklaagde] dit juist wel als essentieel. Het gaat hierbij niet om het aantal zorgbehoevenden. Ook als zich in een groep slechts één of twee personen bevinden die speciale zorg behoeven, vindt [Beklaagde] het van groot belang dat de opdrachtnemer hier goed mee omgaat. Het aanmerken van dit aspect van de opdracht als een kerncompetentie is daarom niet disproportioneel.

T.a.v. onderdeel b.: [Beklaagde] wijst uw suggestie dat de beoordeling van het Bedrijfsprofiel onvoldoende transparant en objectief zou zijn met klem van de hand. De Selectieleidraad schrijft immers exact voor wat van de gegadigden wordt gevraagd en hoe de opgave wordt beoordeeld. Meer transparant en objectief is nauwelijks mogelijk. Het opvragen van een Bedrijfsprofiel van maximaal 2 A4 kan naar het oordeel van [Beklaagde] niet als disproportioneel of onredelijk lastenverzwarend worden beschouwd.

T.a.v. onderdeel c: Het Visiedocument verschaft inzicht in de wijze waarop de onderneming omgaat met onderwerpen die voor de uitvoering van deze opdracht van belang zijn en biedt [Beklaagde] gelegenheid om een meer zorgvuldige beoordeling te maken van de kwaliteit die gegadigden kunnen bieden dan wanneer enkel op basis van referenties zou worden beoordeeld. De Aanbestedingswet schrijft niet voor dat uitsluitend op basis van referenties en kerncompetenties zou mogen worden beoordeeld. Het opvragen van een Visiedocument is niet onrechtmatig. Evenmin is het disproportioneel of onredelijk lastenverzwarend aan te merken, aangezien het Visiedocument maximaal 4 A4 mag beslaan.

In uw klacht zien wij derhalve geen aanleiding om de voorwaarden van deze aanbesteding aan te passen. (...)'

2. Beschrijving klacht

2.1. Klachtonderdeel 1

De geschiktheidseis en het selectie criterium van paragraaf 4.1.3.a sub b en paragraaf 4.1.3.b, derde streepje van de Selectieleidraad (zie 1.2 hiervoor) betreffen de het vervoer van passagiers met speciale zorgbehoefte per touringcar van groepen van minimaal 30 personen met minimaal 100 ritten per jaar is niet proportioneel en beklagde wijkt daarmee ongemotiveerd af van Voorschrift 3.5 F Gids Proportionaliteit.

2.2. Klachtonderdeel 2

Het selectie criterium betreffende het Bedrijfsprofiel van paragraaf 4.1.1 van de Selectie leidraad (zie 1.2 hiervoor) is disproportioneel en in strijd met artikel 1.6 Aw 2012 betreffende de beperking van de administratieve lasten. Bovendien is onvoldoende transparant op welke wijze het ingediende Bedrijfsprofiel zal worden beoordeeld.

2.3. Klachtonderdeel 3

Het selectie criterium betreffende het 'visiedocument' van paragraaf 4.1.2 van de Selectie leidraad houdt onvoldoende verband met het voorwerp van de opdracht, ziet ten onrechte ook op duurzaamheid en omvat criteria die thuishoren in de gunningsfase. Bovendien ontbreken objectieve en transparante beoordelingscriteria.

2.4. Klachtonderdeel 4

Door de selectiecriteria van paragraaf 4.1.2 ("Visiedocument") en 4.1.4 ("één uitgewerkt referentieproject") gedeeltelijk te formuleren als knock-outcriterium handelt beklagde niet in overeenstemming met de Gids Proportionaliteit, paragraaf 3.5.3.

3. **Onderbouwing klacht**

3.1. Klager verwijst voor een onderbouwing van alle klachtonderdelen naar haar brief van 1 mei 2018 (zie 1.4 hiervoor). Tevens voert klager het volgende aan.

3.2. Klachtonderdeel 1

3.2.1. Eén gevraagde referentie betreft het vervoer van passagiers met speciale zorgbehoefte en elke referentie moet minimaal het vervoer per touringcar betreffen van 30 personen met 100 ritten jaarlijks (zie paragraaf 4.1.3.a sub b en paragraaf 4.1.3.b, derde streepje van de Selectie leidraad in 1.2 hiervoor). Beklaagde beweert dat te vragen vanwege kinderen met speciale zorgvraag in het reguliere onderwijs (zie het antwoord op vraag 42 NvI, in 1.3.3 hiervoor). Het gevraagde vervoer omvat echter slechts één of meerdere kinderen met speciale zorgbehoefte waaronder die met opklapbare rolstoel. Er wordt overigens zelden om een aparte rolstoelbus gevraagd en dit is zelfs geen onderdeel van de uitvraag (zie het antwoord op vraag 26 NvI, in 1.3.2 hiervoor). Volgens klager betreft de opdracht in essentie vervoer van leerlingen in het regulier onderwijs, waaronder af en toe enkele kinderen met een speciale zorgbehoefte. Deze kinderen met een speciale zorgbehoefte kunnen desondanks in dat reguliere onderwijs meedraaien, en dus ook met een gewone touringcar meereizen en kennelijk met de schoolbegeleiding in de reguliere planning van de activiteit meedraaien. Klager stelt zich op het standpunt dat die leerlingen daarom geen essentieel punt van de opdracht zijn in de zin van Voorschrift 3.5 F Gids Proportionaliteit, althans dat beklagde niet kan motiveren waarom wel. De gevraagde referentie betreft dus geen kerncompetentie.

3.2.2. Klager heeft als één van de grootste touringcaroperators van Nederland uiteraard veel ervaring met vervoer van leerlingen in het regulier onderwijs per touringcar, en met een zeer grote diversiteit aan passagiers waaronder hulpbehoevende ouders, etc. Klager beschikt echter niet over referenties met specifieke opdrachtomschrijving inzake enkele hulpbehoevende leerlingen per touringcar in het gevraagde volume die aan de minimumeisen voldoen. Dit behoort immers in de

markt tot de normale operatie van (vervoer van leerlingen via) touringcarvervoer. Daarom zijn dergelijke referenties er niet of nauwelijks. Structureel vervoer van passagiers met daadwerkelijk relevante of onderscheidende speciale zorgbehoefte vindt normaal gesproken immers plaats met rolstoeltaxi-bus. Daarvan heeft de markt wel referenties in het minimum gevraagde volume.

3.2.3. Voorschrift 3.5 F Gids Proportionaliteit bepaalt dat een aanbestedende dienst voor het toetsen van technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid kerncompetenties vaststelt die overeenkomen met de gewenste ervaring op essentiële punten van de opdracht. Het kritisch formuleren van kerncompetenties is essentieel; er moet worden gezocht naar ervaring op punten die van essentieel belang zijn (kerncompetenties). Dat een enkele keer een leerling met speciale zorgbehoefte of met een opklapbare rolstoel meereist met een normale touringcar (als onderdeel van groepen met groepsbegeleiders) is geen essentieel punt van de opdracht. Het vereist geen bijzondere ervaring en kan dan ook geen kerncompetentie zijn. Het beperken tot de meest essentiële kerncompetenties is soms lastig, maar is wel nodig om een zo goed mogelijke marktwerking te krijgen. Een veel gebruikte methode om kerncompetenties zichtbaar en meetbaar te maken vormen referenties. Teveel en te specifieke kerncompetenties definiëren én daarbij vragen naar referenties per kerncompetentie zou wel eens zoeken naar een schaap met vijf poten kunnen worden. Daardoor wordt de markt sterk verengd, hetgeen noch in het belang van aanbestedende diensten noch in het belang van potentiële inschrijvers is. Er is wel voldoende ervaring bij klager omdat het normaal is dat bepaalde passagiers met speciale zorgbehoefte of opklapbare rolstoel meereizen met touringcars, maar opdrachten met een dergelijke specifieke opdrachtomschrijving zijn er niet of nauwelijks.

3.2.4. Volgens klager zou dit aspect beter onderdeel kunnen uitmaken van de gunningscriteria.

3.3. Klachtonderdeel 2

3.3.1. Klager stelt zich op het standpunt dat het selectie criterium betreffende het Bedrijfsprofiel van paragraaf 4.1.1 van de Selectie leidraad (zie 1.2 hiervoor) niet is gebaseerd op een kerncompetentie, dat het geen relatie heeft met de overheidsopdracht, dat het zelfs niet ziet op de bepaling van de geschiktheid van de geadigden en dat het geen onderscheidende waarde heeft. Daar voegt klager nog aan toe dat dit selectie criterium niet objectief of transparant is.

3.4. Klachtonderdeel 3

3.4.1. Het door beklagde gehanteerde selectie criterium betreffende het 'Visiedocument' van paragraaf 4.1.2 houdt onvoldoende verband met het voorwerp van de opdracht. Ten onrechte wordt afgeweken van de kerncompetenties die door middel van de gevraagde referenties worden beoordeeld. Beklaagde zou moeten kijken naar de geschiktheid van de onderneming om de onderhavige opdracht uit te voeren en niet naar (maatregelen binnen) de gehele onderneming. Het zou proportioneel zijn duurzaamheid als uitvoeringsvoorwaarde te hanteren, maar niet als selectie criterium.

3.4.2. Verder omvat het selectie criterium 'Visiedocument' criteria die thuishoren in de gunningsfase.

3.4.3. Ten slotte ontbreken objectieve en transparante beoordelingscriteria, doordat het vage criterium "naar het oordeel van de selectie commissie" wordt gehanteerd.

3.5. Klachtonderdeel 4

- 3.5.1. Dat een onvoldoende hoge score voor de selectiecriteria van paragraaf 4.1.2 ("Visiedocument") en 4.1.4 ("één uitgewerkt referentieproject") leidt tot uitsluiting is niet in overeenstemming met de Gids Proportionaliteit, paragraaf 3.5.3:

'Indien selectiecriteria worden gesteld, dan kunnen deze in elk geval niet in de vorm van een 'knock-out' criterium geformuleerd worden.'

- 3.5.2. Volgens klager zijn gegadigden geschikt voor het indienen van een offerte indien zij hun geschiktheid kunnen aantonen door referenties waaruit blijkt dat zij voldoen aan de kerncompetenties. Een subjectieve visie (op de eigen onderneming of de toekomstige opdracht) of een eigen subjectieve uitwerking van een objectief geldige referentie (het verleden betreffende) met een tevredenheidsverklaring kan niet opeens tot uitsluiting leiden.

4. Reactie beklagde

- 4.1. Allereerst merkt beklagde op dat de termijn voor het indienen van verzoeken tot deelneming voor deze aanbesteding gesloten is op 7 mei 2018 om 14:00 uur. Beklagde heeft vastgesteld dat klager geen verzoek tot deelneming heeft ingediend. Klager zal dus in ieder geval niet in aanmerking kunnen komen voor deelname aan de offertefase van deze aanbesteding en dus evenmin voor gunning van de opdracht. Beklagde veronderstelt dat klager ermee bekend geacht mag worden dat het indienen van een klacht bij de Commissie geen schorsende werking heeft; bovendien is klager vóór het sluiten van de inschrijftermijn door de Commissie erop gewezen dat deze termijn niet werd opgeschort. Beklagde concludeert hieruit dat klager kennelijk geen prijs stelt op deelname aan het vervolg van deze aanbesteding. Beklagde is voornemens de aanbesteding met de partijen die een verzoek tot deelneming hebben ingediend conform de oorspronkelijke planning te vervolgen. Er bestaat om deze redenen geen aanleiding om de onderhavige klacht met voorrang te behandelen conform artikel 10, lid 2 van het Reglement van de Commissie.

- 4.2. Voorts merkt beklagde op dat de eerste drie door klager ingediende deelklachten in essentie dezelfde punten betreffen die klager reeds tweemaal eerder aan de orde heeft gesteld, te weten in de inlichtingenfase van deze aanbesteding, welke vragen door het beklagde op 20 april 2018 zijn beantwoord (zie de Nota van Inlichtingen, vraag 42, 43 en 44 in 1.3.3-1.3.5 hiervoor) en vervolgens in de op 1 mei 2018 bij beklagde ingediende klacht (zie 1.4 hiervoor), welke beklagde op 3 mei 2018 heeft beantwoord (zie 1.5 hiervoor). De overige gegadigden die vragen hebben gesteld of tijdig een verzoek tot deelneming hebben ingediend in verband met deze aanbesteding, hebben geen bezwaren geuit die vergelijkbaar zijn met de door klager aangevoerde punten, noch hebben zij bij beklagde of de Commissie geklaagd. De klachten van klager staan in zoverre op zichzelf en worden klaarblijkelijk niet door andere gegadigden gedeeld.

4.3. Klachtonderdeel 1

- 4.3.1. Dit klachtonderdeel heeft betrekking op ervaringsaspect b) in paragraaf 4.1.3.a Selectieleidraad (zie 1.2 hiervoor) en valt grotendeels samen met vraag 42 in de Nota van Inlichtingen (zie 1.3.3 hiervoor) en klachtonderdeel 1 in de brief van 1 mei 2018 (zie 1.4 hiervoor).
- 4.3.2. Klager stelt dat sprake is van strijd met het beginsel van non-discriminatie en/of gelijke behandeling en van strijd met het proportionaliteitsbeginsel. Uit de toe-

lichting van de klacht kan beklagde echter niet opmaken waarom naar de mening van klager in strijd gehandeld zou worden met de twee eerstgenoemde beginselen; de toelichting lijkt zich volledig op het proportionaliteitsbeginsel te richten. Beklaagde ziet ook niet wat de relatie van dit klachtonderdeel is met de beginselen van non-discriminatie en gelijke behandeling. De in de Selectieleidraad gestelde eisen gelden immers voor alle gegadigden gelijk. Op deze beginselen zal beklagde dan ook niet verder ingaan in deze reactie. Gelet op artikel 9, lid 1 sub c van het Reglement van de Commissie verzoekt beklagde de klacht voor wat betreft deze onderdelen niet in behandeling te nemen.

- 4.3.3. Met betrekking tot het proportionaliteitsbeginsel lijkt klager in essentie te stellen dat beklagde ten onrechte "het vervoer van passagiers die speciale zorg behoeven vanwege een lichamelijke of geestelijke handicap, alsmede het vervoer van (elektrische) rolstoelen en soortgelijke hulpmiddelen" als een ervaringsaspect heeft benoemd, waarvan door middel van een referentie moet worden aangetoond dat de gegadigde er ervaring mee heeft. In de klacht van 1 mei 2018 stelt klager dat "iedere touringcaronderneming in staat is tot het vervoeren van soortgelijke passagiers" en dat daarvoor geen speciale ervaring vereist is. Daarnaast stelt klager dat het vervoer van passagiers die speciale zorg behoeven niet als een kerncompetentie mag worden aangemerkt omdat te weinig van dergelijke passagiers vervoerd zouden worden om dit een essentieel onderdeel van de opdracht te maken. Er zou daarom sprake zijn van strijdigheid met Voorschrift 3.5 F van de Gids Proportionaliteit. In de bij de Commissie ingediende klacht voegt klager hier nog aan toe dat zij niet beschikt over "referenties met specifieke opdrachtomschrijving inzake enkele hulpbehoevende leerlingen per touringcar". Door het vragen van referenties op dit punt zou beklagde de markt teveel verenigen, aldus klager, aangezien "opdrachten met een dergelijke specifieke opdrachtomschrijving" er niet of nauwelijks zouden zijn.
- 4.3.4. Beklaagde merkt in reactie op dit klachtonderdeel ten eerste op dat klager klaarblijkelijk is uitgegaan van een onjuiste interpretatie van de vereisten die de Selectieleidraad aan referenties stelt. De Selectieleidraad vereist immers niet dat de voor ervaringsaspect b) overgelegde referentie een opdracht betreft die het vervoer van "enkele hulpbehoevende leerlingen per touringcar" als "specifieke opdrachtomschrijving" heeft, zoals klager ten onrechte stelt. In het antwoord op vraag 42 in de Nota van Inlichtingen heeft beklagde duidelijk aangegeven dat de zorgbehoevende passagiers deel kunnen uitmaken van een grotere groep, waarvan niet iedereen zorg behoeft en dat om te voldoen aan de minimumeisen die gelden voor de referenties, het niet noodzakelijk is dat alle passagiers speciale zorg behoeven. De stelling van klager dat het bijna onmogelijk zou zijn om op dit punt een referentie in te dienen, moet om deze reden als ongegrond worden beschouwd. In dit verband wijst beklagde er bovendien op dat zij bij het formuleren van de ervaringsaspecten bewust niet heeft gevraagd om ervaring met leerlingen die extra zorg behoeven, zoals klager suggereert, maar bewust heeft gekozen voor het neutrale begrip passagiers. Bovendien is in de formulering van het ervaringsaspect duidelijk tot uiting gebracht dat de speciale zorg op lichamelijke of geestelijke handicaps betrekking kan hebben. Deze keuzes zijn bewust gemaakt om gegadigden de nodige ruimte te bieden voor het overleggen van relevante referenties. Het ervaringsaspect heeft (anders dan klager in de toelichting op deze deelklacht suggereert) dus niet enkel betrekking op het vervoer van lichamelijk gehandicapte kinderen met (al dan niet opklapbare) rolstoelen.
- 4.3.5. Ten tweede acht beklagde in het kader van deze opdracht het stellen van eisen aan de ervaring met passagiers die speciale zorg behoeven, niet disproportioneel. In het antwoord op vraag 42 in de Nota van Inlichtingen heeft beklagde toegelicht dat steeds meer kinderen met een speciale zorgvraag naar het regulier onderwijs moeten en dat in schoolklassen dus steeds vaker kinderen zitten die spe-

ciale zorg nodig hebben. Ook als er zich in een groep maar één of twee personen zouden bevinden waarvoor dit geldt, vindt beklagde het - voor de gehele groep maar voor deze personen in het bijzonder - van groot belang dat de vervoerder ervaring heeft met het bieden van de vereiste zorg. Beklaagde stelt hier de belangen van de betreffende leerlingen centraal. Dit kan niet disproportioneel worden genoemd. Waar klager stelt dat iedere vervoerder "in staat is tot" het vervoeren van leerlingen met een zorgbehoefte, gaat hij naar het oordeel van beklagde uit van een te beperkte opvatting van de opdracht. Het gaat beklagde nu juist om een kwalitatief hoogwaardige invulling van het vervoer van leerlingen, waaronder leerlingen met een zorgbehoefte. Niet enkel het feit dat de leerlingen op de plaats van bestemming aankomen is relevant voor deze opdracht, maar ook de wijze waarop dat gebeurt. Zoals hierboven reeds is aangegeven, zijn de betrokken instanties zich zeer bewust van hun verantwoordelijkheden en daartoe behoort naar hun oordeel ook inclusie - het scheppen van de kaders waarbij zorgbehoevende leerlingen zoveel als mogelijk is gewoon mee kunnen doen met de groep. Het busvervoer van en naar de musea is een belangrijk onderdeel van de ervaring van de deelnemende leerlingen en dit dient zoveel mogelijk een positieve ervaring te zijn. Voor zover bij het busvervoer moet worden voorzien in speciale zorgbehoeften van (sommige) leerlingen, acht beklagde het van belang dat de vervoerder ervaring heeft met het verlenen van die zorg. Beklaagde is van mening dat zij dit op terechte gronden als een essentieel onderdeel van de uit te voeren opdracht mag beschouwen en dat zij hieraan in de Selectieleidraad geen disproportionele invulling heeft gegeven.

4.4. Klachtonderdeel 2

- 4.4.1. Dit klachtonderdeel heeft betrekking op het Bedrijfsprofiel uit paragraaf 4.1.1 Selectieleidraad (zie 1.2 hiervoor) en valt grotendeels samen met vraag 43 in de Nota van Inlichtingen (zie 1.3.4 hiervoor) en klachtonderdeel 2 in de brief van 1 mei 2018 (zie 1.4 hiervoor).
- 4.4.2. Klager stelt dat sprake is van strijd met het beginsel van non-discriminatie en/of gelijke behandeling (waaronder kennelijk begrepen objectiviteit van de beoordeling), strijd met het transparantiebeginsel en dat beklagde onvoldoende zorg draagt voor een beperking van de administratieve lasten in strijd met artikel 1.6 Aw 2012. Voorts zou beklagde in strijd handelen met Voorschrift 3.5 F van de Gids Proportionaliteit doordat het gevraagde Bedrijfsprofiel niet zou samenhangen met kerncompetenties. Het vragen van een Bedrijfsprofiel zou onrechtmatig zijn.
- 4.4.3. Ten aanzien van de gestelde strijd met algemene beginselen is beklagde van mening dat klager dit onvoldoende motiveert, zodat beklagde hier niet goed op kan reageren. Zoals beklagde in haar brief van 3 mei 2018 heeft aangegeven, kan de omschrijving wat van gegadigden wordt gevraagd in het kader van het Bedrijfsprofiel en hoe dit wordt beoordeeld (zie paragraaf 4.1.1 Selectieleidraad), nauwelijks duidelijker, objectiever en transparanter worden beschreven. In de klacht maakt klager niet duidelijk wat het probleem zou zijn met betrekking tot de genoemde beginselen. Voor wat betreft de gestelde strijd met artikel 1.6 Aanbestedingswet ziet beklagde niet hoe het opvragen van een Bedrijfsprofiel van maximaal 2 pagina's A4, waarin gevraagd wordt naar eenvoudig te reproduceren algemene informatie waarvan mag worden aangenomen dat deze bij ondernemingen gemakkelijk beschikbaar is, disproportionele administratieve lasten zou veroorzaken. Klager licht dit in de klacht ook niet toe. Beklaagde verzoekt uw Commissie deelklacht 2, voor zover betrekking hebbende op de in deze paragraaf genoemde onderdelen, niet in behandeling te nemen conform artikel 9, lid 1 sub c van het Reglement van de Commissie.

4.4.4. Ten aanzien van de gestelde strijdigheid met Voorschrift 3.5 F van de Gids Proportionaliteit en de gestelde onrechtmatigheid is beklagde van oordeel dat klager een verkeerd uitgangspunt hanteert. In feite komt de stelling van klager erop neer dat ieder selectie criterium dat niet gebaseerd is op een toetsing van de mate waarin wordt voldaan aan kerncompetenties, ontoelaatbaar is. Dat is naar het oordeel van beklagde niet het geval.

4.4.5. Blijkens artikel 2.100 Aw 2012 beperkt de aanbestedende dienst het aantal gegadigden op een objectieve en niet-discriminerende wijze, met behulp van in de aankondiging vermelde regels of selectiecriteria en weging. De Memorie van Toelichting voegt hieraan toe (MvT, Kamerstukken II 2009/10, 32 440, nr. 3, p. 86-87):

'De aanbestedende dienst is in beginsel vrij in de keuze van de selectieprocedure, met inachtneming van hetgeen is bepaald in dit artikel. (...) kan selectie plaatsvinden door middel van een puntensystematiek, waarbij bij de aankondiging zal moeten worden vermeld op welke wijze de verschillende onderdelen, waarvoor punten behaald kunnen worden, getoetst zullen worden en de waardering daarvan.'

4.4.6. Paragraaf 4.1.1 Selectieleidraad voldoet aan deze wettelijke vereisten. Beklagde acht het opvragen van een Bedrijfsprofiel met de daarin op basis van paragraaf 4.1.1 Selectieleidraad te vermelden gegevens, een nuttig en proportioneel onderdeel van de selectiecriteria. Het Bedrijfsprofiel verschaft inzicht in relevante aspecten van de onderneming van gegadigden en geeft een indruk van hun betrouwbaarheid. Beklagde acht dit behulpzaam voor de selectie, ook wordt de informatie uit het Bedrijfsprofiel bij de beoordeling van de overige selectiecriteria niet betrokken. De jarenlange ervaring van beklagde met het voeren van aanbestedingsprocedures leert namelijk dat wanneer gegadigden de in het Bedrijfsprofiel gevraagde informatie niet kunnen of niet willen verstrekken, dat een indicator vormt voor het bestaan van organisatorische problemen of problemen in de bedrijfsvoering, die een risico kunnen vormen voor de uitvoering van de opdracht door zo'n gegadigde. Om deze reden acht beklagde het gerechtvaardigd om aan het doen van de gevraagde opgaven een score te verbinden. Overigens telt het Bedrijfsprofiel slechts voor 1/7 deel mee in de totaalscore (maximaal 10 van de 70 te behalen punten), hetgeen beklagde als een proportionele onderlinge verhouding beschouwt.

4.5. Klachtonderdeel 3

4.5.1. Dit klachtonderdeel heeft betrekking op het Visiedocument uit paragraaf 4.1.2 Selectieleidraad (zie 1.2 hiervoor) en valt grotendeels samen met vraag 44 in de Nota van Inlichtingen (zie 1.3.5 hiervoor) en klachtonderdeel 3 in de brief van 1 mei 2018 (zie 1.4 hiervoor).

4.5.2. Klager stelt dat sprake is van strijd met het beginsel van non-discriminatie en/of gelijke behandeling, strijd met het transparantiebeginsel, strijd met het proportionaliteitsbeginsel en dat beklagde onvoldoende zorg draagt voor een beperking van de administratieve lasten in strijd met artikel 1.6 Aanbestedingswet. Voorts zou beklagde in strijd handelen met Voorschrift 3.5 F van de Gids Proportionaliteit doordat het Visiedocument niet zou aansluiten bij kerncompetenties. Kennelijk valt deze deelklacht uiteen in drie onderdelen: A: het zou disproportioneel zijn om de visie van de gehele onderneming te vragen; B: er zou vooruit gelopen worden op de inhoud van de overheidsopdracht; en C: duurzaamheid als selectie criterium zou niet proportioneel zijn.

4.5.3. Ook ten aanzien van deze deelklacht geldt allereerst dat klager onvoldoende motiveert waar de gestelde strijdigheid met de beginselen van non-discriminatie en/of gelijke behandeling en transparantie en de strijd met artikel 1.6 Aanbestedingswet uit bestaat, zodat beklaagde op deze klachtonderdelen niet goed kan reageren. In dat kader verwijst beklaagde naar haar reactie op klachtonderdeel 2. Beklaagde verzoekt de Commissie om klachtonderdeel 3, voor zover betrekking hebbende op de in deze paragraaf genoemde onderdelen, niet in behandeling te nemen conform artikel 9, lid 1 sub c van het Reglement van de Commissie.

4.5.4. Voor wat betreft de gestelde strijd met Voorschrift 3.5 F van de Gids Proportionaliteit, lijkt klager ook in klachtonderdeel 3 uit te gaan van de naar het oordeel van beklaagde onjuiste premisse dat de selectie van gegadigden uitsluitend op basis van kerncompetenties en referenties mag plaatsvinden. Beklaagde verwijst naar hetgeen hierboven onder klachtonderdeel 2 in dit verband is aangegeven. Beklaagde voegt hier nog aan toe dat het Visiedocument haar juist in staat stelt om een betere, meer zorgvuldige beoordeling te maken van de kwaliteit die gegadigden kunnen bieden dan wanneer uitsluitend op basis van referenties en kerncompetenties zou worden beoordeeld. In dit verband verwijst beklaagde naar een vijftal uitspraken van de Voorzieningenrechter van de rechtbank Den Haag waarin - weliswaar in de context van een gunningsbesluit, maar naar het oordeel van beklaagde ook voor selectiebesluiten van belang - het volgende wordt overwogen: "(...) van een inschrijver mag worden verwacht dat hij in eigen bewoordingen aangeeft op welke wijze hij de verlangde kwaliteit gaat leveren. Daarmee wordt hij in de gelegenheid gesteld zich te onderscheiden van de andere inschrijvers en aldus zijn meerwaarde aan te tonen. Mede gelet hierop behoeft een aanbestedende dienst dan ook niet aan te geven wat nodig is om een maximale score op een criterium te behalen. Alsdan zou iedere innovatie, creativiteit of ieder zelfstandig denkproces bij de inschrijvers worden geëcarteerd. Daaraan is inherent dat een inschrijvende partij de ruimte wordt geboden om op eigen wijze aan te geven hoe hij de gewenste kwaliteit invult. Daardoor wordt hij optimaal gestimuleerd om inventief in te schrijven en kenbaar te maken begrip en inzicht te hebben voor c.q. in die aspecten van de opdracht die volgens hem relevant zijn voor de aanbestedende dienst." (Vzr. Rb. Den Haag 26 juli 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:8416; ECLI:NL:RBDHA:2017:8418; ECLI:NL:RBDHA:2017:8381; ECLI:NL:RBDHA:2017:8383; ECLI:NL:RBDHA:2017:8386). Dit is exact wat beklaagde voor ogen staat met het Visiedocument: gegadigden in staat stellen op een creatieve wijze hun meerwaarde te tonen in de context van de uitvoering van de voorgenomen opdracht. Dit kan niet als onrechtmatig of in strijd met de door klager genoemde beginselen worden aangemerkt. Beklaagde voegt hieraan toe dat de vijf in het Visiedocument te behandelen onderwerpen direct samenhangen met de door beklaagde gewenste wijze van uitvoering van de opdracht (zie onder meer paragraaf 1.1.2 van de Selectieleidraad). Duurzaamheid is daar een onderdeel van. Zoals in het antwoord op vraag 44 van de Nota van Inlichtingen is toegelicht, hangt dit samen met de BREEAM "excellent" certificering van beklaagde. Beklaagde ziet niet waarom duurzaamheid niets met het voorwerp van de opdracht te maken zou hebben of waarom dit als selectie criterium niet proportioneel zou zijn. Evenmin ziet beklaagde een reden waarom zij gegadigden niet in de gelegenheid zou mogen stellen om zich te onderscheiden met een efficiënte, kostenbesparende werkwijze.

4.6. Klachtonderdeel 4

4.6.1. In het vierde klachtonderdeel stelt klager dat de scoringsmethodiek van paragrafen 4.1.2 en 4.4.1 van de Selectieleidraad (zie 1.2 hiervoor) niet proportioneel zouden zijn voor zover daarin een minimaal te behalen score wordt vereist.

- 4.6.2. Deze klacht is door klager niet eerder aangevoerd. Klager heeft hier geen vraag over gesteld, beklagde niet anders van deze klacht op de hoogte gesteld en evenmin hierover bij beklagde geklaagd (klager verwijst in klachtonderdeel 4 weliswaar naar de brief van 1 mei 2018, maar dit bezwaar komt in die brief niet voor). Beklaagde stelt zich derhalve op het standpunt dat dit klachtonderdeel niet door de Commissie in behandeling kan worden genomen, op grond van zowel paragraaf 2.1.4 van de Selectieleidraad als artikel 9, lid 1 sub a van het Reglement van de Commissie.
- 4.6.3. Ten overvloede merkt beklagde op dat geen sprake is van "knock-outcriteria" in de zin van paragraaf 3.5.3 van de Gids Proportionaliteit. Een score van 0 punten wordt enkel toegekend als geen of geen volledige opgave wordt gedaan; in dat geval is het verzoek tot deelneming onvolledig en kan het op grond van paragraaf 3.1 van de Selectieleidraad niet in behandeling worden genomen. Voor de overige te behalen scores geldt dat het gemiddelde minstens voldoende moet zijn; een score "matig" op een bepaald onderdeel kan aldus worden gecompenseerd door een score "goed" of "zeer goed" op een ander onderdeel. Beklaagde wenst niet te contracteren met een opdrachtnemer die gemiddeld niet voldoende scoort op de selectiecriteria. Zoals hiervoor is toegelicht, is een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van de opdracht voor beklagde (en de andere aan het project deelnemende instanties) van zeer groot belang. Het stellen van de voorwaarde dat op kwaliteitsaspecten minimaal voldoende moet worden gescoord is in het licht van deze opdracht niet disproportioneel te noemen.

5. Beoordeling

- 5.1. De Commissie stelt vast dat beklagde op 6 april 2018 een Europese niet-openbare procedure heeft aangekondigd voor een overheidsopdracht voor diensten voor busvervoer van leerlingen. Op deze aanbestedingsprocedure zijn onder andere de volgende bepalingen van toepassing: Deel 1 en 2 van de ten tijde van de aankondiging van de overheidsopdracht geldende Aw 2012 en de Gids Proportionaliteit.
- 5.2. Alvorens tot een beoordeling van de klachtonderdelen over te gaan, geeft de Commissie eerst het toetsingskader weer.
- 5.2.1. In artikel 58 van Richtlijn 2014/24/EU, dat niet alleen ziet op selectiecriteria ten behoeve van nadere selectie, maar ook op minimum geschiktheidseisen, die als knock-out criterium dienen, is onder meer bepaald:

'Selectiecriteria

1. Selectiecriteria kunnen betrekking hebben op:

(...)

- c. de technische en beroepsbekwaamheid.

De aanbestedende diensten mogen alleen de criteria bedoeld in de leden 2, 3 en 4 als voorwaarden voor deelname opleggen aan ondernemers. De aanbestedende diensten beperken eventuele voorwaarden tot die welke kunnen garanderen dat een gegadigde of inschrijver over de juridische en financiële middelen en de technische bekwaamheden en beroepsbekwaamheden beschikt om de te gunnen opdracht uit te voeren. Alle voorwaarden houden verband met en staan in verhouding tot het voorwerp van de opdracht.

(...)

4. Met betrekking tot de technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid kunnen aanbestedende diensten eisen opleggen opdat ondernemers over

de noodzakelijke personele en technische middelen en ervaring beschikken om de opdracht volgens een passende kwaliteitsnorm uit te voeren.

De aanbestedende diensten kunnen met name eisen dat de ondernemers een voldoende mate van ervaring hebben die kan worden aangetoond met geschikte referenties inzake in het verleden uitgevoerde opdrachten. (...)

In aanbestedingsprocedures voor leveringen waarvoor plaatsings- of installatiewerkzaamheden nodig zijn, dan wel voor diensten of werken, kan de beroepsbekwaamheid van de ondernemers om de dienst te verlenen of de installatie of de werkzaamheden uit te voeren worden beoordeeld op grond van hun vaardigheden, doeltreffendheid, ervaring en betrouwbaarheid.

5. Aanbestedende diensten vermelden in de aankondiging van de opdracht of de uitnodiging tot bevestiging van belangstelling de vereiste deelnemingsvoorwaarden, eventueel in de vorm van minimumeisen inzake bekwaamheid, samen met de geschikte bewijsmiddelen daarvoor.'

5.2.2. In artikel 1.10, lid 1 jo. lid 2, aanhef en sub c, Aw 2012 is bepaald dat de eisen, voorwaarden en criteria en meer in het bijzonder de inhoud van de geschiktheidseisen in een redelijke verhouding moeten staan tot het voorwerp van de opdracht.

5.2.3. In artikel 2.90, 2.92a en 2.93 Aw 2012 is, onder meer, bepaald:

'Artikel 2.90

1. (...)

2. De geschiktheidseisen, bedoeld in het eerste lid, kunnen betreffen:

- a. de financiële en economische draagkracht;
- b. technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid;
- c. beroepsbevoegdheid.

(...)

4. De aanbestedende dienst stelt uitsluitend geschiktheidseisen die kunnen garanderen dat een gegadigde of inschrijver over de juridische capaciteiten en financiële middelen en de technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid beschikt om de overheidsopdracht uit te voeren.

(...)

8. Een aanbestedende dienst stelt bij de voorbereiding en het tot stand brengen van een overeenkomst uitsluitend eisen aan de inschrijver en de inschrijving die verband houden met en die in een redelijke verhouding staan tot het voorwerp van de opdracht.

(...)

Artikel 2.92a

1. Door de aanbestedende dienst te stellen geschiktheidseisen als bedoeld in artikel 2.90, tweede lid, onderdeel b, kunnen onder meer betrekking hebben op de personele en technische middelen en de ervaring waarover de gegadigde of inschrijver moet kunnen beschikken om de overheidsopdracht volgens een passende kwaliteitsnorm uit te voeren.

2. Indien de aanbestedende dienst eisen stelt met betrekking tot de in het eerste lid bedoelde ervaring kan de aanbestedende dienst in het bijzonder eisen dat de gegadigde (...) door middel van geschikte referenties inzake in het verleden uitgevoerde opdrachten aantoont over voldoende ervaring te beschikken.

(...)

Artikel 2.93

1. Een ondernemer toont zijn technische bekwaamheid of beroepsbekwaamheid aan op een of meer van de volgende manieren, afhankelijk van de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de werken, leveringen of diensten:

(...)

b. door middel van een lijst van de voornaamste (...) diensten die in de afgelopen periode van ten hoogste drie jaar werden verricht, met vermelding van het bedrag en de datum en van de publiek- of privaatrechtelijke instanties waarvoor zij bestemd waren;

c. door middel van een opgave van de al dan niet tot de onderneming van de ondernemer behorende technici of technische organen, in het bijzonder van die welke belast zijn met de kwaliteitscontrole (...)

d. door middel van een beschrijving van de technische uitrusting van (...) de dienstverlener, van de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen (...)

e. door middel van een vermelding van de systemen voor het beheer van de toeleveringsketen en de traceersystemen die de ondernemer kan toepassen in het kader van de uitvoering van de overheidsopdracht;

f. In het geval van complexe producten of diensten of indien deze aan een bijzonder doel moeten beantwoorden, door middel van een controle door de aanbestedende dienst of, in diens naam, door een bevoegd officieel orgaan van het land waar (...) de dienstverlener gevestigd is, onder voorbehoud van instemming door dit orgaan, welke controle betrekking heeft op (...) de technische capaciteit van de dienstverlener en, zo nodig, op (...) de maatregelen die hij treft om de kwaliteit te waarborgen;

g. door middel van de onderwijs- en beroepskwalificaties van de dienstverlener (...) of van het leidinggevend personeel van de onderneming, mits deze niet als een gunningscriterium worden toegepast;

h. door middel van de vermelding van de maatregelen inzake milieubeheer die de ondernemer kan toepassen voor de uitvoering van de overheidsopdracht;

i. door middel van een verklaring betreffende de gemiddelde jaarlijkse personeelsbezetting van de onderneming van de dienstverlener (...) en de omvang van het kader personeel gedurende de laatste drie jaar;

j. door middel van een verklaring omtrent de outillage, het materieel en de technische uitrusting waarover de dienstverlener (...) voor de uitvoering van de overheidsopdracht beschikt;

(...)

3. Een aanbestedende dienst die als geschiktheidseis stelt dat de gegadigde eerdere opdrachten heeft verricht als bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, vraagt op onderdelen van de opdracht naar eerder verrichte vergelijkbare opdrachten en niet naar eerder verrichte opdrachten die gelet op de aard, de hoeveelheid of omvang en het doel van de opdracht gelijk zijn.

4. In afwijking van het eerste lid, onderdelen a en b, kan de aanbestedende dienst werken onderscheidenlijk leveringen of diensten in aanmerking nemen over een langere periode dan in die onderdelen genoemd, indien dat noodzakelijk is om een toereikend mededingingsniveau te waarborgen.'

5.2.4. Paragraaf 2.3.6.3 Aw 2012 (bestaande uit de artikelen 2.99 en 2.100) ziet op de selectie. Op grond van artikel 2.99, eerste lid, Aw 2012 kan de aanbestedende dienst bij toepassing van de niet-openbare procedure het aantal gegadigden dat hij zal uitnodigen tot inschrijving beperken. In artikel 2.100 Aw 2012 is in dat kader bepaald:

'Bij de toepassing van artikel 2.99, eerste lid, beperkt de aanbestedende dienst het aantal gegadigden op een objectieve en niet-discriminerende wijze, met behulp van in de aankondiging vermelde regels of selectiecriteria en weging.'

5.2.5. De toe te passen geschiktheidseisen en selectiecriteria mogen geen betrekking hebben op feitelijke gegevens die niet het voorwerp kunnen vormen van de inlichtingen die de aanbestedende dienst op basis van artikel 58, leden 2, 3 en 4 Richtlijn 2014/24/EU (zie 5.2.1 hiervoor) mag inwinnen (vgl. HvJ EG 3 juni 1992,

zaak C-360/89, ECLI:EU:C:1992:235, r.o. 16-22 (Commissie/Italië) ten aanzien van Richtlijn 71/305/EEG, de oude richtlijn voor werken).

5.2.6. In Voorschrift 3.5 B Gids Proportionaliteit is bepaald:

'Indien de aanbestedende dienst geschiktheidseisen stelt, stelt hij alleen geschiktheidseisen die verband houden met daadwerkelijke risico's die de opdracht meebrengt, of terug te voeren zijn op de gewenste competentie(s).'

5.2.7. In Voorschrift 3.5 F Gids Proportionaliteit is bepaald:

'De aanbestedende dienst stelt voor het toetsen van technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid kerncompetenties vast die overeenkomen met de gewenste ervaring op essentiële punten van de opdracht.'

5.2.8. De Commissie is van oordeel dat, hoewel de opsomming van artikel 1.10, lid 2, Aw 2012 geen melding maakt van selectiecriteria, de Voorschriften 3.5 B en 3.5 F van de Gids Proportionaliteit ook van toepassing zijn op de met inachtneming van artikel 2.100 Aw 2012 toe te passen selectiecriteria (vgl. Advies 52, overweging 5.3.6; Advies 393, overweging 5.3.6; Advies 401, overweging 5.3.6 en Advies 418, overweging 5.3.9). In de eerste plaats is het immers zo dat artikel 1.10, lid 2, Aw 2012 geen limitatieve opsomming behelst en in ieder geval in lid 2 sub c en sub d een verwijzing naar geschiktheidseisen bevat. In het verlengde daarvan volgt uit de inhoud van paragraaf 3.5.3 van de Gids ("Selectiecriteria") dat de Gids ook van toepassing is op selectiecriteria. Op p. 50 van de Gids is immers bepaald:

'De selectiecriteria kunnen inhoudelijk in beginsel vergelijkbaar zijn met de geschiktheidseisen zoals deze bij een openbare procedure worden gesteld. Op de diverse mogelijkheden voor het stellen van geschiktheidseisen is ingegaan in §3.5.2.'

5.2.9. De laatstgenoemde paragraaf bevat de (toelichting op de) Voorschriften 3.5 B en 3.5 F.

5.2.10. Paragraaf 3.5.3 Gids Proportionaliteit ("Selectiecriteria") vermeldt op p. 51 nog het volgende:

'Evenals bij het stellen van geschiktheidseisen is het niet verplicht om selectiecriteria toe te passen. Een aanbestedende dienst zal vooraf moeten bepalen of er een reden is om het aantal inschrijvingen tot een bepaald maximum te beperken. Bedacht dient te worden, dat alle ondernemingen die in de eerste fase aan de geschiktheidseisen hebben voldaan, in principe geschikt zijn om de opdracht uit te voeren. Het is dan ook van groot belang, om het stellen van selectiecriteria goed en zorgvuldig te overwegen. (...).'

5.2.11. Ten slotte noemt artikel 2.115, lid 2, sub g, Aw 2012 als mogelijk subgunningscriterium 'de organisatie, de kwalificatie en de ervaring van het personeel voor de uitvoering van de opdracht, wanneer de kwaliteit van dat personeel een aanzienlijke invloed kan hebben op het niveau van de uitvoering van de opdracht.'

5.3. De Commissie zal nu overgaan tot beoordeling van de klachtonderdelen.

5.4. Allereerst merkt de Commissie op dat de selectiesystematiek in de Aanbestedingsleidraad bijzonder complex is, gelet op het voorwerp van de opdracht.

5.5. Klachtonderdeel 1

- 5.5.1. De Commissie stelt voorop dat het selectie criterium van paragraaf 4.1.3.a sub b en paragraaf 4.1.3.b, derde streepje, van de Selectie leidraad (zie 1.2 hiervoor) niet alleen een selectie criterium, maar tevens een geschiktheidseis betreft (zie in dat kader ook de beoordeling van klachtonderdeel 4 in 5.8 hierna).
- 5.5.2. Alvorens te kunnen onderzoeken of de geschiktheidseis en het selectie criterium van paragraaf 4.1.3.a sub b en paragraaf 4.1.3.b, derde streepje, van de Selectie leidraad betreffende het vervoer van passagiers met speciale zorgbehoefte per touringcar van groepen van minimaal 30 personen met minimaal 100 ritten per jaar proportioneel is, zal de Commissie eerst beoordelen of deze geschiktheidseis en dit selectie criterium voldoende transparant zijn geformuleerd.
- 5.5.3. Bij de beoordeling van het klachtonderdeel moet worden vooropgesteld dat een aanbestedende dienst op grond van artikel 1.9, eerste lid, Aw 2012 transparant dient te handelen.
- 5.5.4. De te beantwoorden vraag is of beklagde aan haar hiervoor bedoelde verplichting heeft voldaan, in die zin dat zij de geschiktheidseis en het selectie criterium van paragraaf 4.1.3.a sub b en paragraaf 4.1.3.b, derde streepje van de Selectie leidraad in de aanbestedingsstukken zodanig heeft geformuleerd dat alle redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige inschrijvers het gevraagde op dezelfde wijze zullen uitleggen. In het geval dat deze vraag bevestigend kan worden beantwoord, komt vervolgens de vraag aan de orde welke uitleg aan de omschrijving van het gevraagde moet worden gegeven. Bij de beantwoording van deze onderling met elkaar verband houdende vragen geldt als uitgangspunt dat voor de uitleg van de aanbestedingsdocumenten de bewoordingen van de bepalingen, gelezen in het licht van de gehele tekst van die stukken, in beginsel van doorslaggevende betekenis zijn. Daarbij komt het aan op de betekenis die naar objectieve maatstaven volgt uit de bewoordingen waarin de stukken zijn gesteld.
- 5.5.5. Op grond van paragraaf 4.1.3.a, sub b, van de Selectie leidraad dient de gegadigde, onder meer, ervaring te hebben met het vervoer van passagiers die speciale zorg behoeven vanwege een lichamelijke of geestelijke handicap, alsmede het vervoer van (elektronische) rolstoelen en soortgelijke hulpmiddelen. Bovendien geldt op grond van paragraaf 4.1.3.b, derde streepje, van de Selectie leidraad dat de referentie, onder meer, een opdracht moet betreffen voor vervoer per touringcar van groepen van minimaal 30 personen, waarbij ten minste 100 ritten per jaar worden gemaakt. Onvolledige referenties en referenties die niet aan de minimumeisen voldoen, worden als ongeldig terzijde gelegd. Indien een gegadigde via de ingediende referenties niet aantoot over elk van de ervaringsaspecten genoemd in paragraaf 4.1.3.a te beschikken, is het verzoek tot deelneming ongeldig en wordt het verzoek terzijde gelegd.
- 5.5.6. Naar aanleiding van vraag 42 van klager heeft beklagde in de Nota van Inlichtingen (zie 1.3.3 hiervoor) nadere informatie gegeven over de gevraagde ervaring met het vervoeren van passagiers die speciale zorg behoeven. Beklaagde heeft bepaald dat de betreffende passagiers deel kunnen uitmaken van een grotere groep, waarvan niet iedereen zorg behoeft. Beklaagde schrijft dus niet voor dat alle passagiers speciale zorg behoeven. Ook spreekt beklagde in dit kader de verwachting uit dat de te vervoeren groepen regelmatig één of meerdere kinderen zullen omvatten die speciale zorg behoeven.
- 5.5.7. Naar het oordeel van de Commissie zullen alle redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige inschrijvers de geschiktheidseis en het selectie criterium van paragraaf 4.1.3.a sub b en paragraaf 4.1.3.b, derde streepje van de Selectie leidraad

niet op dezelfde wijze uitleggen. Beklaagde heeft in antwoord op vraag 42 bepaald dat niet vereist is dat alle passagiers in de groep speciale zorg behoeven. Ook heeft beklagde de verwachting uitgesproken dat de te vervoeren groepen regelmatig één of meerdere kinderen zullen omvatten die speciale zorg behoeven. Daarmee is niet duidelijk of is vereist dat 100 ritten per jaar moeten zijn uitgevoerd met groepen waarbinnen één of meer passagiers speciale zorg behoeven of dat volstaat dat regelmatig één of meerdere passagiers die speciale zorg behoeven deel hebben uitgemaakt van de vervoerde groepen. Bij die laatste uitleg is evenmin duidelijk wat moet worden verstaan onder 'regelmatig'. Daarmee zijn deze geschiktheidseis en dit selectie criterium naar het oordeel van de Commissie onvoldoende transparant en komt de Commissie niet meer toe aan de vraag of in strijd is gehandeld met het proportionaliteitsbeginsel.

5.5.8. Daarmee acht de Commissie klachtonderdeel 1 gegrond.

5.5.9. Ten overvloede merkt de Commissie nog het volgende op.

5.5.10. Anders dan klager veronderstelt (zie 3.2.2 hiervoor), hoeft niet uit de opdrachtomschrijving van de referentie te blijken dat aan een geschiktheidseis of selectie criterium is voldaan. Wel zal controleerbaar moeten zijn in hoeverre een gegadigde aan een geschiktheidseis of selectie criterium heeft voldaan (vgl. HvJ EG 4 december 2003, C-448/01, ECLI:EU:C:2003:651, Wienstrom ten aanzien van gunningscriteria, inmiddels opgenomen in artikel 2.113a Aw 2012). Dat lijkt problematisch indien noch opdrachtgever noch opdrachtnemer registreren of passagiers met een speciale zorgbehoefte deel hebben uitgemaakt van de gereden ritten.

5.5.11. De Commissie heeft er overigens begrip voor dat beklagde de omgang met passagiers met een speciale zorgbehoefte belangrijk acht. In dat kader zou beklagde ook in het kader van de gunningscriteria kunnen beoordelen welke maatregelen een inschrijver neemt om te bewerkstelligen dat haar chauffeurs over de daarvoor benodigde bekwaamheden beschikken (vgl. Advies 392, overweging 5.4.5) of in dat kader uitvoeringsvoorwaarden kunnen stellen.

5.6. Klachtonderdeel 2

5.6.1. Nog daargelaten dat in het kader van het selectie criterium betreffende het Bedrijfsprofiel van paragraaf 4.1.1 van de Selectie leidraad (zie 1.2 hiervoor) dusdanig veel informatie wordt gevraagd dat het problematisch zal zijn om deze op maximaal 2 A4 te kunnen weergeven, constateert de Commissie dat geen inhoudelijke beoordeling van die informatie zal plaatsvinden. In dat geval is het opvragen van deze informatie betreffende de onderneming van de gegadigde naar het oordeel van de Commissie in strijd met het proportionaliteitsbeginsel van artikel 1.10 Aw 2012 en handelt beklagde daarmee bovendien in strijd met artikel 1.6 Aw 2012 op grond waarvan aanbestedende diensten de administratieve lasten van gegadigden zoveel mogelijk dienen te beperken.

5.6.2. Ook overigens heeft beklagde gegevens gevraagd in het kader van het selectie criterium Bedrijfsprofiel die naar het oordeel van de Commissie geen of onvoldoende verband met het voorwerp van de opdracht hebben, hetgeen eveneens in strijd is met het proportionaliteitsbeginsel van artikel 1.10 Aw 2012. Nu bijvoorbeeld niet is gesteld of gebleken dat beklagde een concerngarantie heeft gevraagd of beperkingen heeft opgelegd aan deelname aan de aanbestedingsprocedure door ondernemingen die tot hetzelfde concern behoren, houdt een beschrijving van de ondernemingsstructuur in dit geval onvoldoende verband met het voorwerp van de opdracht. Andere voorbeelden zijn de organisatiegeschiedenis

van de onderneming, een omschrijving van de belangrijkste ondernemingsactiviteiten en een organigram van de onderneming.

5.6.3. Daarmee is klachtonderdeel 2 naar het oordeel van de Commissie gegrond.

5.7. Klachtonderdeel 3

5.7.1. Allereerst zal de Commissie onderzoeken of de geschiktheidseis en het selectie criterium Visiedocument van paragraaf 4.1.2 van de Selectieleidraad (zie 1.2 hiervoor) voldoende transparant zijn aan de hand van het toetsingskader van 5.5.3 en 5.5.4 hiervoor.

5.7.2. Naar het oordeel van de Commissie zullen alle redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige inschrijvers de geschiktheidseis en het selectie criterium van paragraaf 4.1.2 sub a) en b) van de Selectieleidraad niet op dezelfde wijze uitleggen, doordat beklagde de gevraagde elementen onvoldoende concreet heeft omschreven. Dat geldt bijvoorbeeld voor het in beide onderdelen gevraagde 'duurzaamheidsbeleid' van de onderneming en de uitvoering daarvan (vgl. in het kader van gunningscriteria Advies 78, overweging 5.4 en Advies 270, overweging 5.2.4). Andere voorbeelden zijn onderdelen d. ('Personeel: arbeidsomstandigheden, milieu, social return en dergelijke') en e. ('het voldoen aan (gemeentelijke) milieueisen') van de geschiktheidseis en het selectie criterium van paragraaf 4.1.2 sub b) van de Selectieleidraad. Doordat beklagde zeer algemene bewoordingen gebruikt, is niet duidelijk wat zij daarmee op het oog heeft en kan het gevraagde op meerdere wijzen worden uitgelegd.

5.7.3. Daarmee zijn de geschiktheidseis en het selectie criterium van paragraaf 4.1.2 sub a) en b) van de Selectieleidraad onvoldoende transparant en is klachtonderdeel 3 in zoverre reeds gegrond.

5.7.4. Klachtonderdeel 3 is tevens gegrond voor zover erover wordt geklaagd dat de geschiktheidseis en het selectie criterium in paragraaf 4.1.2 sub c), d) en e) van de Selectieleidraad onvoldoende transparant zijn. Enerzijds betreft het hier de selectiefase waaraan inherent is dat wordt gevraagd naar ervaring die is opgedaan in het verleden. Anderzijds wijst de benaming 'Visiedocument', de formulering in de tegenwoordige tijd en de vraag sub d) welke medewerkers bij de uitvoering van de opdracht zullen worden ingezet, in de richting dat, in ieder geval mede, naar de uitvoering van de opdracht in de toekomst wordt gevraagd. Beklaagde geeft hierover geen duidelijkheid. In deze context is onvoldoende duidelijk wat beklagde hier van de gegadigden vraagt en zullen alle redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige inschrijvers de geschiktheidseis en het selectie criterium van paragraaf 4.1.2 sub c), d) en e) van de Selectieleidraad niet op dezelfde wijze uitleggen.

5.7.5. Daarmee is klachtonderdeel 3 ook met betrekking tot paragraaf 4.1.2 sub c), d) en e) van de Selectieleidraad gegrond.

5.7.6. Ten overvloede merkt de Commissie ten aanzien van paragraaf 4.1.2 sub a) en b) van de Selectieleidraad het volgende op. Duurzaamheid kan naar het oordeel van de Commissie een rol spelen in de selectiefase. Ook hier geldt echter dat de geschiktheidseisen en selectiecriteria op basis van artikel 1.10 Aw 2012 voldoende verband moeten houden met het voorwerp van de opdracht. Voor zover beklagde met het selectie criterium Visiedocument van paragraaf 4.1.2 sub a) en b) van de Selectieleidraad vraagt naar het duurzaamheidsbeleid van de onderneming in het algemeen, is dat onvoldoende het geval.

5.7.7. Ten slotte en tevens ten overvloede merkt de Commissie nog het volgende op over paragraaf 4.1.2 sub c), d) en e) van de Selectieleidraad. Voor zover de geschiktheidseisen en het selectie criterium mede gericht zijn op de uitvoering van de opdracht, hoort dat niet in de selectiefase thuis. Daarnaast mag slechts worden gevraagd in de gunningsfase.

5.8. Klachtonderdeel 4

5.8.1. Klachtonderdeel 4 kan de Commissie op basis van artikel 9, lid 1, sub a en b, van haar Reglement niet in behandeling nemen omdat klager hierover niet bij beklagde heeft geklaagd alvorens haar klacht bij de Commissie in te dienen.

5.8.2. Ten overvloede merkt de Commissie nog het volgende over dit klachtonderdeel op.

5.8.3. In een niet-openbare procedure mag een aanbestedende dienst in het kader van de selectie zowel geschiktheidseisen als selectiecriteria hanteren. Of het gevraagde kwalificeert als een geschiktheidseis of selectie criterium wordt niet bepaald door de benaming die de aanbestedende dienst daaraan geeft, maar door het rechtsgevolg dat intreedt indien niet aan de desbetreffende eis of het desbetreffende criterium wordt voldaan. Indien niet wordt voldaan aan een geschiktheidseis leidt dat tot uitsluiting van de aanbestedingsprocedure. Dit wordt ook wel aangemerkt als een zogenoemd knock-outcriterium of knock-out-eis. Indien niet of niet volledig wordt voldaan aan een selectie criterium leidt dat tot een lagere puntenscore voor dat selectie criterium, maar niet tot uitsluiting. Het toekennen van een lagere puntenscore kan er uiteindelijk wel toe leiden dat een gegadigde niet bij de beste gegadigden eindigt en niet wordt uitgenodigd tot het doen van een inschrijving.

5.8.4. Een aanbestedende dienst mag geschiktheidseisen en selectiecriteria combineren. In dat kader mag een aanbestedende dienst ook bij een selectie criterium een minimale score eisen, waardoor in feite sprake is van een combinatie van een selectie criterium en een geschiktheidseis. Een aanbestedende dienst dient er echter voor te waken om te veel van dergelijke geschiktheidseisen te stellen waardoor gegadigden die goed in staat zijn de opdracht uit te voeren, worden uitgesloten van deelname aan de aanbestedingsprocedure. De Commissie vraagt zich in dit kader af of het proportioneel is dat, zoals hier het geval is, elke niet beantwoorde vraag tot uitsluiting leidt (zie Hoofdstuk 3 Selectieleidraad in 1.2 en 4.6.3 hiervoor).

6. Aanbeveling

De Commissie beveelt aanbestedende diensten aan om (de complexiteit van) de selectiesystematiek af te stemmen op de omvang en het voorwerp van de opdracht.

7. Advies

De Commissie neemt klachtonderdeel 4 niet in behandeling en acht de klachtonderdelen 1, 2 en 3 **gegrond**.

De Commissie heeft zich ten behoeve van de beoordeling van klachtonderdeel 3 laten bijstaan door mw. mr. G.R. Werkman-Bouwkamp die als Branche-Expert aan de Commissie is verbonden.

Den Haag, 13 juni 2018

w.g.:

Prof.mr. C.E.C. Jansen
Voorzitter

Mr. A.C.M Fischer-Braams
Vice-voorzitter

Mr. drs. T.H. Chen
Commissielid